

Szaty liturgiczne i pontyfikalia

Szaty liturgiczne zwane także paramentami (od *paramenta* - szaty ozdobne) początkowo nie różniły się od odzieży świeckiej używanej od święta. Różnice wyłaniają się począwszy od VII-IX wieku. Średniowieczna symbolika szukała związków szat liturgicznych z osobą Jezusa Chrystusa, bądź też z [Mszą Świętą](#). Od XI w. do modlitw odmawianych przy wkładaniu szat liturgicznych weszła symbolika o charakterze moralnym. W szatach tych symbolika widzi cnoty, jakimi odznaczać się mają ci, którzy je noszą.

W [zgromadzeniu liturgicznym](#) różnorodność szat jest znakiem zewnętrznym różnych funkcji wynikających z różnych stopni święceń i posług liturgicznych: *"W Kościele, który jest Ciałem Chrystusa, nie wszyscy członkowie spełniają jednakowe czynności. Ta różność funkcji w sprawowaniu kultu ukazuje się zewnętrznie przez różność szat liturgicznych. Dlatego te szaty powinny być znakiem funkcji właściwej każdemu z posługujących. Poza tym szaty liturgiczne powinny podkreślać piękno czynności liturgicznych"*OWMR w nr 297.

Szaty liturgiczne:

- [Humerał](#)
- [Alba](#)
- [Komża](#)
- [Pasek \(cingulum\)](#)
- [Stuła \(orarium\)](#)
- [Ornat](#)
- [Dalmatyka](#)
- [Kapa](#)
- [Biret](#)
- [Manipularz](#)
- [Dystynktorium](#)

Insygnia i szaty biskupie:

- [Mitra](#)
- [Tiara](#)
- [Piuska](#)
- [Pierścień](#)
- [Pastorał](#)
- [Pektoral](#)
- [Paliusz](#)
- [Rokieta](#)
- [Mucet](#)
- [Racjonał](#)
- [Mantolet](#)

Szaty liturgiczne

Humerał

Jego nazwa pochodzi od łacińskiego *humeri* - ramiona. W świetle aktualnych przepisów liturgicznych humerał jest strojem dowolnym. OWMR w nr 298 mówi: *"Jeżeli alba nie osłania dokładnie zwykłego stroju koło szyi, przed włożeniem alby należy nałożyć humerał"*.

Humerał wywodzi się ze starożytnej chusty noszonej na ramionach i szyi przez ludzi należących do wyższych warstw społecznych. Częścią szat liturgicznych stał się dopiero w IX w. we Frankonii.

Dzisiaj przedstawia się on jako niewielka chustka z lnu lub innej tkaniny szlachetnej, naturalnej lub syntetycznej, odpowiadającej powadze i świętości liturgii (KL 128).

Symbolika w humerale widziała najpierw chustę, którą Chrystusowi zawiązano oczy, gdy się z Niego naigrawano. Symbolika zaś zawarta w modlitwie przeznaczony do odmawiania przy jego wkładaniu, widziała w nim "hełm zbawienia" (Ef 6,17; I Tes 5,8).

Kapłan wkładał humerał najpierw na głowę, a potem dopiero owijał nim szyję. Hełm zbawienia miał strzec kapłana przed złymi myślami tak w czasie liturgii, jak i poza liturgią, a także przed złymi słowami wydobywanymi z gardła, owijanego humerałem.

Alba

Alba jest długą, białą szatą, sięgającą do kostek, z długimi rękawami. Taka ukształtowała się we wszystkich obrządkach ze starożytnej tuniki, noszonej tak przez mężczyzn jak i przez kobiety.

W krajach gorących do dnia dzisiejszego nosi się podobną szatę. Tradycyjnie sporządzano ją ze lnu. Obecnie używa się także innych, białych tkanin.

Nazwa "alba" wywodzi się właśnie od jej białego koloru: łacińskie *albus* oznacza biały. Alba jest symbolem czystości duszy będącej w stanie łaski uświęcającej, zdobytej przez krew Baranka (Ap 7,14), której nagrodą będzie uwielbienie w niebie.

OWMR mówi o albie: *"Szatą liturgiczną wspólną dla duchownych i ministrów wszystkich stopni jest alba, przepasana w biodrach paskiem, jeżeli nie jest uszyta w taki sposób, że przylega do ciała nawet bez paska. Albę można zastąpić komżą, ale nie wtedy, gdy się wkłada ornat lub dalmatykę lub gdy zamiast ornatu czy dalmatyki nakłada się samą stulę"*.

Modlitwa przeznaczona do odmawiania przy jej ubieraniu mówi: "Wybiel mnie, Panie, i oczyść serce moje, ażebym we krwi Baranka wybielony, mógł zasłużyć sobie na radość wieczną". Symbolika średniowieczna w albie widziała również białą szatę, w której Herod na pośmiewisko kazał ubrać Chrystusa.

Komża

Komża jest skróconą alba o szerokich rękawach. Najpierw, do IX wieku używano jej w chórze, czyli podczas odmawiania [liturgii godzin](#), a od XIV w. także do tych wszystkich czynności liturgicznych, dla których alba nie była wyraźnie przypisana. Obecnie *"nie można używać komży zamiast alby, gdy wkłada się ornat, dalmatykę lub gdy zamiast ornatu czy dalmatyki nakłada się samą stulę"* (OWMR 298).

Symbolika komży jest taka sama co alby, a więc oznacza czystość duszy.

Pasek (cingulum)

Pasek, z łacińska zwany także *cingulum*, jest jakby sznurem z frędzlami na obu końcach, którym przepasuje się albę, gdy jest za szeroka i za długa, by dobrze leżała na liturgii.

Pasek symbolizuje wstrzeźliwość i panowanie nad pożądliwościami cielesnymi. Jest także znakiem pracy w służbie Bożej. Modlitwa przy zakładaniu paska mówi: "Przepasz mnie, Panie, sznurem czystości

i zgaś w sercu moim ogień wszelkiej pożądliwości, abym we wstrzemięźliwości i czystości serca mógł Ci coraz lepiej służyć".

Pasek miał również symbolizować ręcznik, którym przepasał się Chrystus gdy obmywał apostołom nogi. Widziano w nim również sznury, którymi Chrystusa przywiązano do słupa przy biczowaniu.

Stuła (orarium)

Orarium wzięło nazwę od łac. *ors, oris* - usta. Początkowo wzięła bowiem swoją formę od szarf, którą ocierano usta. Stuła jest długą, szeroką wstęgą, lekko rozszerzoną na końcach, uszytą z tej samej tkaniny, co ornat. Biskup i kapłan noszą stulę zawieszoną na szyi i zwisającą swobodnie z przodu. Diakon natomiast zakłada stulę na kształt szarfy z lewego ramienia, ukośnie do prawego boku i tam ją spina. Stuła wywodzi się z insygniów urzędników państwowych, noszoną przez nich w starożytności. Była oznaką ich urzędu i godności. W liturgii stuła również symbolizuje władzę i godność urzędu kapłańskiego. Symbolizuje ona także godność chrześcijańską, szatę godową wszystkich powołanych do nieśmiertelnego królowania z Panem Bogiem w niebie.

Modlitwa jaką odmawiano przy wkładaniu stule, tak o tym mówi: "Zwróć mi, o Panie, stulę nieśmiertelności, która straciłem przez grzech pierwszych rodziców moich, a chociaż nie jestem godny zbliżyć się do Twoich świętych tajemnic, niechaj dostąpię jednak radości wiecznej".

Ornat

Ornat (łac. *ornatus* - ozdobny) powstał z wierzchniej szaty rzymskiej nazywanej paenula, która była rodzajem płaszcza bez rękawów, z jednym tylko małym otworem na głowę. Ornatu używano przy wszystkich czynnościach kapłańskich. Od XIII w. zaczęto go obcinać z boków, by nie krępował ruchów rąk, aż w XVII w. pozostały już, tylko dwa płaty materiału, z przodu i z tyłu. Równocześnie ornat przyozdabiano coraz bardziej bogatymi haftami. Na plecach kapłana zwykle haftowano znak krzyża, symbol Ofiary krzyżowej Chrystusa i równocześnie symbol ciężaru służby Bożej. Obecnie wraca się do ornatu obszernego, odznaczającego się szlachetną prostotą i estetycznym wyglądem.

"Kapłan odprawiając Mszę świętą oraz inne czynności liturgiczne połączone bezpośrednio z Mszą świętą, na albę i stulę wkłada ornat, chyba że przewidziano inną szatę (OWMR 298).

Ponieważ ornat ubiera się na wszystkie inne szaty, dlatego w obrzędach święceń uchodził zawsze za symbol miłości pokrywającej grzechy (1 P 4,8). Ornat spoczywający na plecach na kształt przytłaczającego ciężaru, modlitwa przeznaczona do odmawiania przy jego wkładaniu nazwała słodkim jarzmem Pańskim (Mt 11,30). Modlitwa ta brzmi: "Panie, który powiedziałeś: jarzmo moje jest słodkie, a brzemię moje lekkie, daj, ażebym mógł je tak dźwigać, by zasłużyć na łaskę Twoją".

Dalmatyka

Dalmatyka od IV w. jest szatą własną diakona. Wkłada on ją na albę i stulę (OWMR 300). Pierwotnie dalmatyka była strojem świeckim. Za jej ojczyznę uchodzi Dalmacja; kraina w dzisiejszej Chorwacji, od której szata ta wzięła swoją nazwę. Od IV w. nosili ją papież i diakoni rzymscy. Strojem liturgicznym diakona dalmatyka stała się w IX wieku. Była to szata długa i szeroka, nie przepasana, o krótkich i szerokich rękawach. Z czasem uległa skróceniu, a dla łatwiejszego jej ubierania przecięto ją z obydwu boków, łącznie z rękawami. Zawsze była koloru białego z czerwonymi, pionowymi pasami, biegnącymi od ramion do dołu, z przodu i z tyłu. Od XIII w. kolor jej zaczęto dostosowywać do koloru ornatu. Dalmatyka jest znakiem urzędu diakona, który zawsze cieszył się w Kościele wielkim szacunkiem. Szata oznacza zaszczyt i honor diakona, usługującego Chrystusowi Eucharystycznemu. Modlitwy kościelne przedstawiają dalmatykę, jako szatę radości i symbol nadprzyrodzonej sprawiedliwości.

Podczas niektórych szczególnych uroczystości, jak [Narodzenie Pańskie](#), [Zmartwychwstanie](#) oraz Msza Krzyżma świętego w [Wielki Czwartek](#) czy święcenia kapłańskie, dalmatykę może nakładać również biskup. Nakłada ją wówczas pod ornat.

Kapa

Kapa (łac. *pluviale*) zwana dziś nieszpornikiem, pierwotnie była strojem książąt i królów. Nie jest to zatem strój liturgiczny w takim znaczeniu jak pozostałe szaty liturgiczne. Nie ma też powszechnie przyjętej symboliki. Na przełomie VIII i IX wieku kapa staje się szatą liturgiczną w Europie. Na oznaczenie kapy istniały dwie nazwy: we Włoszech i Francji nazywano ją *pluviale*, natomiast w krajach północnych *cappa*. W XI wieku kapa staje się strojem liturgicznym już w całym Kościele.

Biret

Biret (łac. *birretum*) nie jest w ścisłym sensie szatą liturgiczną, choć w chwili obłóczyn (tj. przyjęcia stroju duchownego przez kandydatów do kapłaństwa) - jest on poświęcony wodą święconą. Biret jest to pozaliturgiczne nakrycie głowy duchowieństwa, używane od wczesnego średniowiecza. Biret, zwany niegdyś *pileus* lub *infula*, miał pierwotnie kształt czepka. W XIV i XV w. birety stawały się coraz wyższe, zaś od XVI w. przyjęły one kształt zbliżony do dzisiejszego; miały wygląd czapki z czterema plisowanymi rogami (zwanymi *cornua* od łac. *cornu* - róg), zbiegającymi się na środku biretu. Tam też bywa umieszczany pompon. W XVIII wieku birety zaczęto usztywniać i od tamtej pory mają one dzisiejszy kształt. Od 1464 roku, za zgodą papieża Piusa II, kardynałowie noszą birety koloru czerwonego, biskupi różowego, zaś kapłani i klerycy mający strój duchowny - czarnego.

Manipularz

Manipularz (sudarium): niegdyś trzymana w lewej dłoni chustka długości 75 cm i szerokości 10 cm, którą dawano znak oficjalnego rozpoczęcia jakiejś uroczystości. Jej stosowanie w liturgii zostało przejęte ze zwyczajów świeckich. Pierwotnie był chusteczką zwaną mappa, używaną do ocierania czoła z potu, lecz później utracił tę funkcję, głównie z powodu bogatych zdobień. Nazywano go także mappula, a w Niemczech i Francji mantile lub fano. Za tego, kto wprowadził manipularz do liturgii uznaje się papieża Sylwestra (314-353). W późniejszych wiekach manipularz był zakładany przez kapłana, jako element ozdobny, na lewe przedramię podczas sprawowania Eucharystii. W liturgii symbolizował on pęta, jakimi związany był Jezus w czasie swej męki. Przed Soborem Watykańskim II manipularz nosili wszyscy, posiadający święcenia subdiakonatu (od XI w.), a po soborze - diakonatu. Podczas udzielania święceń subdiakonatu biskup, wręczając manipularz święconemu, wypowiadał słowa: Przyjmij manipularz, który oznacza owoc dobrych uczynków. W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego.

Biskup zakładał go u stopni ołtarza, po akcie pokuty. Prezbiter lub diakon po przewiązaniu się cingulum, a przed ubraniem stuły, całował krzyż, znajdujący się na manipularzu, przerzucał go przez lewe ramię, a następnie zawiązywał tasiemkami do ręki, wypowiadając przy tym słowa modlitwy: "Spraw Panie, bym godnie nosił manipularz płaczu i boleści, bym z radością otrzymał zapłatę za trudy i prace" lub "obym zasłużył, Panie, przynieść Ci plon łez moich i cierpień, abym z radością mógł otrzymać nagrodę moich znojów". Od 1968 r. nie używa się go, bowiem II Instrukcja o należytych wykonaniu Konstytucji o Liturgii z 1967r. nr 25 stwierdza, że nie trzeba już ubierać manipularza. Nie pełnił on już bowiem już żadnej funkcji, był tylko ozdobą, a czasami wręcz przeszkadzał w niektórych czynnościach liturgicznych, np. przy rozdawaniu Komunii świętej. Manipularz nie występował w Kościele Wschodnim.

Dystynktorium

Dystynktorium jest to rodzaj ozdobnego, metalowego emblematu w kształcie krzyża lub medalionu, wzorowanego na krzyżu biskupim, który jest używany przez kanoników do uroczystego lub chórowego stroju (może być nakładany na mucet - dla kanoników w kolorze czarnym, lub mantolet).

Insygnia biskupie (pontyfikalnia) i szaty biskupie

Insygnia biskupie (pontyfikalnia) to inaczej oznaki władzy biskupiej, jaka została biskupowi nadana przez papieża. Niegdyś nadanie godności biskupiej było połączone z wręczeniem insygniów biskupich (określamy to mianem inwestytura). Teraz wydarzenia te mogą nastąpić w

innym czasie. W wieku XIII, gdy w Europie zaistniał spór o inwestyturę, między cesarzem a papieżem, przez pewien czas godność biskupia nadawał władca świecki (cesarz). Jednak po konkordacie wormackim w 1222 r. przywilej inwestytury przysługuje już tylko papieżowi. Zasadniczo do insygniów biskupich zaliczamy: mitrę, pastorał, pektorał, pierścień oraz piuskę. Konstytucja o liturgii na temat insygniów biskupów wypowiada się: *"Wypada, aby noszenie oznak pontyfikalnych było zastrzeżone dla tych duchownych, którzy otrzymali święcenia biskupie lub posiadają jakieś szczególne jurysdykcje"* (KL 130).

Mitra (infuła)

Mitra (infuła) to liturgiczne nakrycie głowy biskupa, w formie trójkątnej czapki złożonej z dwóch płatów, złączonych materiałem. Z tylniego płatu zwisają swobodnie na plecy biskupa dwie wstęgi dł. ok. 20 cm. Mówi się, iż mitry pochodzą od nakryć głowy dygnitarzy w cesarstwie bizantyjskim. Najwcześniejsze wzmianki o mitrach w Kościele Katolickim pochodzą z XI w.; dotąd nosili ją papieże, jednak nie jako strój liturgiczny. Jako taki, jest traktowana od pontyfikatu Leona IX (czyli od XII w.).

Istnieją trzy rodzaje infuł:

- prosta (*simplex*) - jest biała, bez ozdób,
- *auroprygata* z niewielkimi haftami,
- mitra *pretiosa*: pozłacana i wysadzana perłami (już ich się nie tworzy),

Niegdyś biskup w czasie Mszy używał naprzemiennie wszystkich tych rodzajów mitry. Od 1984 r. ceremoniał biskupi zezwala na używanie tylko jednej mitry w czasie liturgii.

Biskup nosi mitrę na głowie: gdy głosi homilię lub kazanie, udziela błogosławieństwa, a także w czasie procesji. Może także przyjmować dary w procesji z darami w mitrze. Poza biskupami prawo noszenia mitry podczas czynności liturgicznych posiadają opaci zakonni. Szczegółowe przepisy liturgiczne dotyczące używania mitry przez biskupa w czasie celebracji Eucharystii znajdują się w Ceremoniale biskupim.

Szczególnym rodzajem mitry była papieska tiara.

Tiara

Tiara czyli w tłumaczeniu: "potrójna", to forma bardzo kunsztownie zdobionej mitry, noszonej wyłącznie przez papieży. Pierwsze wzmianki o niej pochodzą z XII w. Wspomina o niej też spis szat papieskich z 1315 r. Tiara jest oznaką najwyższej, potrójnej władzy w Kościele, jaką posiada papież: kapłańskiej, prorockiej i królewskiej. Zwyczaj noszenia tiary zniósł ostatecznie pap. Paweł VI w 1963 r. Rysunek tiary pojawiał się jeszcze jednak w herbach papieskich. Tiara jako symbol władzy papieskiej widniała jeszcze w herbie papieskim Jana Pawła II. Benedykt XVI zrezygnował z jej wizerunku, umieszczając w swym godle papieskim mitrę.

Piuska

Piuska to nakrycie głowy biskupa w kształcie okrągłej czapeczki, używanej zarówno w czasie czynności liturgicznych, jak i poza liturgią. Nie jest ona jednak strojem liturgicznym w sensie dosłownym. Służyła ona kiedyś jako ochrona głowy, ale od czasów baroku zmieniła ona kształt i stała się nieodzownym elementem ubioru biskupa. Posiada ona na wierzchołku wystający element, który ułatwia zdejmowanie piuski. Piuski biskupie mają następujące kolory:

- biały (papieska)
- czerwony (kardynałowie)

- fioletowy (biskupi)

W czasie Eucharystii biskup nosi piuskę pod mitrą. Piuskę nakłada biskup gdy nie ma na sobie mitry (mitrę zdejmując po homilii; nakłada piuskę, zaś już po modlitwie nad darami zdejmując piuskę i jego głowa pozostaje "odkryta" aż do skończenia Komunii św.).

Pierścień

Pierścień jako insygnium władzy pojawił się w Hiszpanii (w VII w.). Już od IX wieku wiemy, że pierścień wraz z pastorałem był wręczany jako symbol władzy biskupiej. Niegdyś, u władców świeckich pierścień pełnił funkcję "pieczętki". Król czy książę odciskał w wosku pieczęci pierścieniem niejako swój "podpis". Podobną funkcję spełniał on u biskupów.

Pierścień symbolizuje też zachowywany przez biskupa prawdziwy depozyt wiary oraz jego zaślubiny z Kościołem mu powierzonym. Od 1984 r. Ceremoniał biskupi nakazuje nosić pierścień stale.

Szczególnym rodzajem pierścienia biskupiego jest pierścień papieski, zwany Pierścieniem Rybaka. Symbolizuje on łączność z Księciem Apostołów: św. Piotrem.

Pastorał

Pastorał (łac. *pastor* - pasterz) zwany także *baculus* jest także oznaką władzy biskupiej (pasterskiej). Symbolizuje laskę pasterską, jaką posługiwał się pasterz. Mojżesz otrzymał laskę od Boga (Wj 4,20); dzięki niej okazywał wobec faraona moc Bożą w plagach (Wj 7,8-22). Laskę tą dzierżył przy przejściu przez Morze Czerwone (Wj 14,16-17) i przy wyprowadzeniu wody ze skały na pustyni (Wj 17,5-7). Pastorał więc symbolizuje posiadaną moc Bożą, władzę pasterską i prorocką. Pierwszy raz pastorał pojawia się w Galii i Hiszpanii, najczęściej w zakonach. Od IX w. był już rozpowszechniony niemal w całej Europie w formie lekko zakrzywionej na końcu laski. W średniowieczu pastorał zdobiła mała biała wstęga, zwana *paniselus*. Teksty z XI w. ukazują, że przekazanie władzy pasterskiej wiązało się z przekazaniem pastorału.

Na stałe pastorał zadomowił się w liturgii od XIII w. Prawo używania pastorału na terenie klasztoru posiadają także opaci. Biskup (lub opat) trzyma go w lewej ręce gdy: podąża w procesji, głosi kazanie lub homilię, udziela błogosławieństwa (dlatego też musi mieć "wolną" prawą rękę). Szczegółowe przepisy liturgiczne dotyczące używania pastorału przez biskupa w czasie celebracji Eucharystii znajdują się w Ceremoniale biskupim.

Szczególny pastorał posiada papież; od pontyfikatu Pawła VI ma on formę laski zakończonej krucyfiksem.

Do podtrzymywania w czasie liturgii insygniów biskupich (gdy biskup ich nie potrzebuje); mitry i pastorału, powinni być wyznaczeni odpowiedni ministranci (insygniarze). Nazywamy ich ministrantami mitry i pastorału.

Pektorał

Pektorał (łac. *pectus* - pierś, serce) czyli krzyż biskupi wywodzi się od krzyży noszonych na piersi, w których znajdowały się relikwie świętych. Wierzono, że chronią one tego, kto je nosi. Przypomina cierpienie, i opiekę, jaką spływa z krzyża Chrystusowego dla obrony przed napaściami wrogów zbawienia. Od XII w. biskupi na stałe noszą pod ornatem pektorały, ale dopiero od XVI wieku (1570 r.) jego noszenie jest obowiązkowe i stanowi tradycyjną oznakę sakry biskupiej w czasie liturgii. Od XVII w. biskupi noszą pektorały stale na sutannie.

Dziś nie zawierają one świętych relikwii. W czasie liturgii krzyż biskupi winien się znajdować pod ornatem, a nie na nim (Ceremoniale Episcoporum nr 61, KKBiDS).

Paliusz

Paliusz (łac. *pallium*) jest to biała wstęga, szer. ok. 6 cm., z sześcioma czarnymi krzyżami w formie obręczy, którą zakłada metropolita na ramiona w czasie sprawowania Eucharystii. Paliusz posiada także dwie; zwisające z przodu i z tyłu wstęgi. Paliusz w Kościele Rzymskim jest oznaką władzy arcybiskupów metropolitów, przyznawaną im przez papieża od V/VI w. Prawo jego noszenia mają oni na terenie całej swej metropolii, jednak nie poza nią. Tylko papież ma przywilej noszenia paliusza na całym świecie; wynika to z powszechnego charakteru jego władzy pasterskiej.

W Kościele Wschodnim paliusz nosi nazwę *omoforion* i noszą go wszyscy biskupi (od V w.).

Paliusz jest wykonany z owczej wełny, poświęcanej co roku przez papieża w Bazylice św. Piotra we wspomnienie św. Agnieszki (dz. i męcz.) przypadające 21 stycznia. Są one wykonywane przez siostry benedyktynki z klasztoru Santa Cecilia in Trastrne w Rzymie.

Dlaczego paliuszy nie robi się nigdzie indziej na świecie, a właśnie w Rzymie? Jest tak, gdyż są one symbolem bezpośredniej jedności otrzymujących je metropolitów z Głową Kościoła na ziemi - papieżem. Ojciec Święty nakłada paliusze nowo ustanowionym metropolitom w uroczystość św. Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca) w Bazylice św. Piotra.

Paliusz, ze względu na materiał z jakiego jest wykonany (owcza wełna), symbolizuje pasterską opiekę nad swymi owieczkami, do jakiej zobowiązani są metropolici. Jak czytamy w Biblii, Dobry Pasterz bierze owieczkę na swe ramiona i prowadzi do Boga (por. Ps 23). Istotę tego symbolu ukazuje wspaniale fragment z księgi proroka Izajasza: *"Podobnie jak pasterz pasie On swą trzodę, gromadzi ją swym ramieniem, jagnięta nosi na swej piersi, owce karmiące prowadzi łagodnie"* Iz 40,11.

Rokieta

Rokieta (od wł. *rocchetto*: 'komża biskupia') to forma podszywanej komży, używana od IX w. przez prałatów i biskupów jako strój chórowy. Ma węższe od komży rękawy. Nigdy nie nakłada się na rokieta komży. Rokieta nie jest szatą liturgiczną w dosłownym znaczeniu.

Mucet (muncet)

Jest to strój pozaliturgiczny (chórowy) dla kardynałów (kolor czerwony) i dla biskupów (fioletowy) w formie sięgającej do łokci pelerynki, zapinanej lub zawiązywanej pod szyją. Używana także przez kanoników (czarna).

Racjonał

Racjonał to specjalny, ozdobny paliusz (nieco szerszy od tradycyjnego), którego prawo noszenia nadawał papież. Był noszony tylko przez czterech metropolitów na świecie (Eichstättu, Krakowa, Nancy-Toulouse, Padebornu). Zwyczaj ten obecnie nie istnieje. Racjonał nie miał specjalnej symboliki.

Mantolet

Słowo mantolet pochodzi od wł. *mantelletta*: 'płaszczyk'. Jest to pozaliturgiczny strój bez rękawów, sięgający kolan, zakładany na komżę i rękietę przez biskupów i prałatów (niekiedy też kanoników). Zazwyczaj w kolorze fioletowym.

[Modlitwy wypowiedane przez kapłana w czasie zakładania szat liturgicznych](#)

opr. na podstawie starych materiałów i uzupełnione: Piotr Lewandowski

Powyższy materiał dotyczący szat liturgicznych został pobrany ze strony:

www.ministranci.archidiecezja.katowice.pl